

RUINEN

Etsen met Harm Echten

Zondag 24 november: Demonstratie etsen door kunstenaar Harm Echten van 13.00 tot 16.00 uur in het Bezoekerscentrum, Bendersse 22.

Kunstenaar Harm Echten uit Ruinen haalt zijn inspiratie uit het Dwingelderveld. Harm laat zijn werk zien en vertelt. Ter plekke komen de etsen uit de pers, afbeeldingen van uilen, andere vogels of landschappen.

Kinderen mogen een eigen etsje maken. Er zijn geen kosten aan verbonden. Informatie via www.natuurmonumenten.nl/bcdwingelderveld

RUINEN

Wandelen met boswachter

Zondag 24 november en zondag 1 december van 14.00 tot 16.00 uur. Ga mee, lekker de natuur in. Jas en laarzen aan en een frisse neus halen. De gids vertelt ook over de natuurontwikkeling in het gebied en natuurlijk kouden de seizoenen aan bod, met de planten en dieren die daar bij horen. Kosten voor leden 5 euro. Kinderen tot 12 jaar gratis. Na afloop staat een kop warme chocolademelk klaar. Neem een verrekijker mee. Trek stevige, waterdichte schoenen of laarzen aan. Controleer jezelf op teken na een bezoek in de natuur. Honden mogen niet mee tijdens de excursie. Start: Bezoekerscentrum, Bendersse 22.

Het Drentse Landschap

ASSEN

Wolf in Nederland

Minder merelsterfte in steden

■ **Stadsmerels in Groningen gezonder dan in Limburgse steden**

HOOGVEEN Plotseling zijn ze er weer. Merels, twee mannetjes en een vrouwtje. Ze ruziën op de taxusheg van de overburen om de rode bessen. Fel waarschuwen ze elkaar vanuit onze moerbeiboom voor een naderende kat.

Mannetje merel, winter 2017. Hero Moorlag

De hele zomer hebben we geen merel in de tuin gezien. Nu zijn er weer drie. Zijn dit vogels die resistent zijn voor het Usutu-virus? In het Meetnet Urbane Soorten (MUS) houdt Sovon-Vogelonderzoek Nederland in Nijmegen de ontwikkelingen rond de merelziekte in de gaten. Dat doet Sovon in samenwerking met Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) in Utrecht. Nog steeds worden dode merels bij beide organisaties gemeld. Echter na onderzoek blijkt steeds vaker dat niet het gevreesde virus de doodsoorzaak is. Toch waart het Usutu-virus nog rond, vooral in

het zuiden van het land. Het MUS laat in grafieken zien dat de regionale verschillen groot zijn. Eind negentiger jaren is het Usutu-virus vanuit Zuid-Afrika naar Europa gekomen. In Afrika wordt het virus door steekmuggen overgedragen op trekvogels. Het virus is vernoemd naar de Usutu-rivier in Swaziland. Vanuit Italië verspreidde de merelziekte zich over vrijwel alle Europese landen en maakte honderdduizenden slachtoffers. In ons land werd de ziekte

voor het eerst vastgesteld in 2016 en wel met name in urbane (stedelijke) gebieden. Het aantal slachtoffers liep in 2017, maar vooral in 2018, sterk op. Toen bleken de regionale verschillen groot. In de stad Groningen vielen de minste slachtoffers, in Maastricht de meeste. In Limburg stierf een derde van alle merels. Op de hooggelegen delen van Nederland, de zandgronden, stierven meer merels aan de ziekte dan in de lage delen met klei en veen. Logisch dat de ziekte zich het sterkst openbaart in steden, want daar is de dichtheid aan merels immers groter dan in bossen. Jarenlang was de merel de meest algemene vogeltijdens de jaarlijkse landelijke Tuintelling. Toch spookt het virus niet alleen in steden rond. Het broedvogelproject van Sovon laat zien dat sterfte ook optreedt in bossen, hoewel minder dan in steden. Nu er in bossen en steden weer wat meer merels worden gezien, lijkt 2019 een keerpunt.

Tapuitachtige vogels
Sovon noemt nog een oorzaak voor de afname van merels. Door twee achtereenvolgende droge

zomers was het voor een merelpaar erg moeilijk voldoende voedsel te vinden om een nest jongen groot te brengen. Sterfte door voedseltekort is niet ondenkbaar. Let eens op een fouragerende merel in de tuin en vergelijk de manier van voedsel zoeken met een fouragerende roodborst. Er is geen verschil in gedrag. Beide vogels zijn tapuitachtigen. Ze lopen een eindje, houden de kop schuin zodat één oog naar de grond kijkt, lopen weer een eindje en pikken een insect of rupsje tussen de bladeren weg. Begin oktober kwamen de roodborsten uit Scandinavië aan. De roodborsten die bij ons hebben gebroed, zijn naar Spanje vertrokken. Roodborsten hebben geen last van het virus. Mooi dat we weer twee tapuitachtige vogels in de tuin zien, merel en roodborst. Nou, maar afwachten wat broedseizoen 2020 brengt voor wat betreft de merels. Tellers van Sovon blijven deze winter en het komende voorjaar merels in steden, dorpen en bossen in de gaten houden. ■

Hero Moorlag

Voedselzoekende roodborst. Hero Moorlag

Klimop is belangrijk voor insecten in de herfst

Klimop is niet de uitdaging om hoger op te komen in het leven. Liever zou ik dan de aansporing 'leef of verdiep' horen, maar er is geen plant die zo heet. Klimop is wel een plant en een uitzonderlijk late bloeier. Nog ruim nadat de herfstasters gaan bloeien, komt halverwege oktober de klimop in bloei. Wij hebben in de berkenboom achter het huis een omhooggegroeide klimop staan. Wanneer wij in de bloeitijd de achterdeur openendoen, valt de zoete geur over je heen. Kennelijk trekt dat ook veel insecten aan, want wanneer je de oren open hebt, kun je de hele klimop ook horen zoemen. Bij elke bloemtros zoeken insecten naar nectar en stuifmeel. De honingbijen hebben zware klompjes stuifmeel aan de poten en wesp, zweefvliegen, dagvlinders en allerlei superkleine andere insectjes zitten op en tussen de bloemtrossen om nectar op te zuigen. Het is

leuk om te weten dat je ook 's nachts de klimop kunt bekijken. Met een zaklantaarn kun je naar de bloemtrossen kijken en zien dat ook nachtvinders van de klimop gebruik maken om voedsel te vinden. Wanneer je dan ook nog weet dat het boomblauwtje, een kleine dagvlinder, eitjes op de knoppen van de klimop legt en dat de rupsen daarvan leven, begrijp je hoe waardevol klimop is.

Zelf klimop vermeerderen

Wat belangrijk is, is dat klimop bloeit op overjarige uitlopers. Dat betekent dat je omwille van de bloei, de klimop weinig of liefst helemaal niet moet snoeien. Wanneer je direct bloeiende struiken in je tuin wilt hebben, kun je een bloeitak (!) van de klimop op water zetten en er wortels aan laten komen. Daarna kun je de plant in de tuin zetten. Het zal een min of meer bolvormige

Honingbij op de bloemen van klimop. Joop Verburg

struik worden die al vanaf het eerste jaar gaat bloeien en niet zoals in andere gevallen eerst de hele omgeving wil bedekken. Gun de klimop, die zich gewoon vestigt, de ruimte om een boom in te klimmen. Dan vormt hij op de duur een overdaadig rijke bron van voedsel voor allerlei dieren op een moment dat er weinig anders is. Ook wanneer de klimop tot hoog in een boom klimt is hij

niet schadelijk, want hij zuigt geen voedsel uit de boom en knelt hem niet af. Dat zijn wijdverbreide misverstanden. Hij hecht zich er alleen aan om omhoog te komen. Mooi laten zitten en genieten dus van dat hele natuurlijke samenspel. Laat heel de klimop zoemen! ■

Joop Verburg,
Natuurvereniging Zuidwolde